

Близката Амазония

Дилян Георгиев

Именно към това екзотично кътче от Европейския съюз се насочи интересът ми след като дълго обмислях и планирах как да посетя и изследвам амазонската джунгла. Проучвах условията за пътуване до Бразилия, Перу, Еквадор и съседните им държави, но ме спираше или високата престъпност, или големите рестрикции за събиране на биологичен материал, или и двете... Насочих се към Суринам и Гвиана (по следите на писателя, пътешественик и пламенен природозащитник Джералд Даръл (Gerald Durrell), бил там по времето, когато е била Британска...). Оказа се обаче, че около главните градове там джунгла няма – изсечена и

Френска Гвиана е презокеански департамент на Франция и в същото време нейна административна област. Тя е разположена в североизточната част на Южна Америка, край брега на Атлантическия океан, с дължина на бреговата ивица 378 км. На югоизток и юг граничи с Бразилия, а на запад – със Суринам. Общата ѝ площ е 83 846 км². Френска Гвиана обхваща част от северната велика амазонска гора, като обаче речният отток е директно към океана и реките ѝ не се вливат в най-пълноводната река на света, Амазонка. Причина за това е Гвианската планинска земя, от която излизат реките на така наречения „Гвиански щит“, обхващащ териториите на Гвиана, Суринам и Френска Гвиана.

опожарена, тя беше превърната в плантации и други обработвани земи... Затова избрах съседната им Френска Гвиана – част от Европейския съюз. Пътуваш без виза и по-важното – там има гъсти джунгли, вклиняващи се в населените места, огромно количество защитени терито-

рии, в много от които влизаш без заплащане, като само следваш добре указаните с табели пътеки. Проверих дали насекомите, с които се занимавам сега (сенояди, разред Psocoptera) са проучени в района (не бяха) и решението беше взето! В края на месец юли с жена ми Веселина хванахме самолета за Париж, погледяхме се пред една от многото експо-

зиции в тамошния природонаучен музей, а на следващия ден летяхме за Амазония! Кацаме в Кайен, административен център на Френска Гвиана, доста късно след обяд. Хващаме такси, което бързо ни отвежда до лоджа, който сме си наели чрез интернет, разположен в градчето Монтжолу при устието на огромната река Махюри. След като се настанихме, излизаме и потъваме в топлия влажен въздух (около 30 – 31 градуса по целзий) на път за малък ресторант, в който да хапнем. Вървим по шосето, тротоар или банкет няма, само гъста амазонска гора! В малка канавка намирам първото интересно животно, което познавам само от учебниците и книгите – жабата ага (*Rhinella marina*). Френска Гвиана ни посрещна с гостоприемство!

След няколко часа сън ставам (в тропиците спя предимно на обяд), намирам раницата и камерата и излизам. Три и половина през нощта е, пеят насекоми, гървесни жаби и кой знае още какви създания, скрити сред шубраците, обвити с лиани. И срещите с дивите приятели започнаха: спящ тропически смок (*Mastigodryas boddaerti*), свит върху клонче на храст край пътя, двойка индийски пръчици (*Phanocloidea muricata*), интересни скакалци и мравки листорези, които вместо листа носеха изрязани от тях венчелистчета на странни розови цветове. Тръгвам по малко поточе, вливащо се в реката. Внимавам – на отиване към ресторанта зърнах в него едра електрическа змиорка (*Electrophorus*

electricus). Затъвам в пясъка, примесен с тиня и виждам в краката си жаба, напomniaща леко на нашата планинска водна жаба, но доста по-едра. Оказва се опушена джунглова жаба (*Leptodactylus pentadactylus*). Снима я и продължавам през обвития с лиани поток. Най-накрая излизам при река Махюри – отлив е и водата се е оттеглила доста навътре. Там, където поточето лъкатуши по открития пясък сред разпръснати скали, изобилстват жаби ага – снимам ги докато взе да развигелява. Посядам.

Посрещам първия си изгрев в Амазония. Слънцето бързо изскача на хоризонта, което е характерно за района на екватора и осветява приказния свят, в който съм бродил през нощта. Отпочивайки си, наблюдавам и снима гва вида чапли, хранещи се в плитчините – трицветна (*Egretta tricolor*) и синя (*Egretta caerulea*). Последната е госта безстрашна и се разхожда на няколко метра от мен. След кратката почивка идва време за наука. Изваждам приспособленията си за събиране на сенояди по метода на изтръскване на растителността – пласт

Жабите ага (*Rhinella marina*) – първите животни, които ни посрещнаха около канавките и потоците на Монтжолу

Първите лъчи на слънцето огряват гората около р. Махюри и тръгвам да събирам насекоми

Събиране на насекоми в джунглата по метода на изтръскване на растителността

масова вана (от кисело мляко), къса пръчка, четчица и епруветки епендорф, пълни с 96% спирт. Събирам първите видове от Амазония! Случайно изтръсквам и

един гладколюспест гекон (*Lepidodactylus lugubris*), когото за щастие не съм наранил. Снимам го върху голям палмов лист и го пускам. След това се оттеглям към

логжа за заслужена почивка, а в този ден трябваше да си наемем и кола...

По време на втората нощна разходка, джунглата ми поднася поредния дар, върху бананово листо намирам спяща розовопръста тарантула (*Avicularia avicularia*) – вид, който често се отглежда в терариуми от любители. Толкова е голяма,

че заема половината от листа! След обяд с Веси отиваме до резервата Ророта (Rorota) – джунгла върху висок хълм, на който е разположена водогайната зона на района. Водата се събира в малък язовир, захранван от бистър планински поток. В резервата се върви по пътека (Sentier de Rorota). Понякога ни среща група от катерицови маймуни

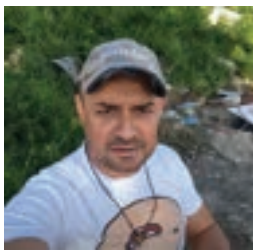
Спяща върху бананов лист розовопръста тарантула (*Avicularia avicularia*)

(*Saimiri sciureus*), които с бързи и припряни движения събират плодове и насекоми по клоните на дърветата и усилено си комуникират с цвъртящи звуци.

През следващите дни обикаляме още няколко резервата в района и посещаваме селото Рура (Roura), в което виж-

Неспокойните и постоянно движещи се катерицови маймуни (*Saimiri sciureus*) са труден обект за фотографа

Доц. Дилан Георгиев е роден през 1979 г. в Стара Загора. Завършва „Биология“ в Пловдивския университет през 2001 г. Защитава докторска дисертация през 2008 година. Работи като асистент в катедра „Екология и ООС“ на Пловдивския университет от 2008 г., от 2013 е доцент към същата катедра. Преподава и „Зоология“ на студенти по ветеринарна медицина в Тракийски университет. Научните му интереси са в областта на мекотелите и насекомите. Активен пътешественик и популяризатор, като поддържа собствен канал в Ютюб @diliangeorgiev.

гаме и хора от местното население, индианците. За разлика от французите изглеждат бедни и броят евроцентовете в малко селско магазинче. Събирам сенояди до близкото до Рура, но по-малко населено място – Уайки. То е разположено при малка река с мътна вода и гъста джунгла.

В единия от резерватите (Salines de Montjoly), който е лагуна, подобна на нашето блато Аркутино, наблюдаваме множество птици – обикновена якана (*Jacana jacana*), гладкоклюно ани (*Crotophaga ani*), много чапли, пойни птици и лешояди. В беседка в лагуната, до която се стига по малко мостче, се е настанила колония от хоботести прилепи (*Rhynchonycteris naso*).

Срещаме се с единствения българин във Френска Гвиана – Тодор Мишев, който е инженер и пътешественик. Изключително приятелски настроен и с големи познания за животните, той ни разказа за неговите приключения в района. Спомена за кожестите костенурки (*Dermochelys coriacea*), които снасят яйцата си на близък плаж и попита дали сме ги видяли. Не бяхме! Направо бяхме забравили за тях, улисани в скитането из джунглите! Още същата вечер сягаме на въпросния плаж и чакаме да се стъмни. Именно след залез най-често възрастните излизат от океана да снасят, а малките се излюпват. По плажа има и групи хора, чакащи костенурките. Някои от тях са доброволци в природозащитна организация, раздаваща червени стикери за фенерчетата на телефоните, за да светят в червено – невидимо за костенурките. В един момент отвсякъде започват да изскачат малки кожести костенурчета и да бързат към водата! Прилив е и трябва да го хванат, за да не загинат в плитчините, където през деня гебнат хищници – чапли и лешояди. На плажа става гостта населено и решаваме да си тръгнем, няма как на спокойствие да снимам костенурчетата. По пътя към лоджа спираме на друг плаж с надежда да видим още костенурки. Следи от тях обаче, няма. Сякаш случайно забелязваме две малки дири водещи към океана! Тръгваме по тях в обратна посока, към гнездото. Някак странно е дириите да са само две. Откриваме гнездото във влажния пясък до малка река, чиито води попуват в плажа с две мъртви малки върху него. Оказват се от вида маслинова ридлея (*Lepidochelys olivacea*). Веднага разбирам, че има някакъв проблем с излюпването на малките, защото преди години се бях сблъскал с подобна ситуа-

Хоботестите прилени в беседката на резервата Salines de Montjoly

*Част от спасените малки маслинови ридлеи (*Lepidochelys olivacea*)*

ция в залива Мерсин в Турция... Започвам да копая и да вадя полузадушени малки костенурки. Избравам 70 живи и 4 мъртви! С Веси се сещаме, че преди два дни на този плаж имаше купон и местните здраво са утъркали влажния пясък върху яйцата. Оставяме малките костенурки да се охлаждат (макар и през нощта, температурата в дълбочина беше изключително висока!) и ги занасяме при океана. Едно по едно те тръгват към водата. Вече са живнали и започват да плуват. Огромна радост и удовлетворение от делото ни заливат (и не ни оставят да спим и през нощта). Тръгваме от плажа и като за награда чуваме тежка въздишка, която беше произведена от възрастна костенурка, излязла да снася. Снимаме я набързо и благодарим.

По време на престоя си посетихме и зоопарка до Кайен, който изпълнява и ролята на спасителен център за диви животни. По пътя спираме, за да спасим от натоварено шосе сладководна-

та костенурка *Rhinoclemmys punctularia*, която пускам в малък канал до шосето. Част от пациентите в зоопарка биват освобождавани в джунглата, в която са разположени клетките и животните се подхранват известно време от гледачите. Дива маймуна гвиански червен ревач (*Alouatta macconnelli*) си контактува със себеподобни в клетка, малък жълтоглав лешояд (*Cathartes burrovianus*) проси храна от гледач, черен кайман (*Melanosuchus niger*) се препича на слънце в неозаградено езерце, игуани (*Iguana iguana*) обикалят навсякъде...

В следващите дни и нощи откривам още интересни животни. Улавям комично изглеждащата, но изключително симпатична кръглоглава змия (*Imantodes cenchoa*) и слабо отровната крайбрежна домашна змия (*Thamnodynastes pallidus*), която раздува шията си подобно на кобра. Премествам от шосето интересната гървесна млечна жаба (*Trachycephalus typhonius*), която

Симпатичната кръглоглава змия (*Imantodes cenchoa*)

за защита изпуска силно лепкав бял секрет. Имам срещи с бразилски агути (*Dasyprocta leporina*), деветпоясен броненосец (*Dasypus novemcinctus*) и обикновени опосуми (*Didelphis marsupialis*). Не всички успявам да снимам, защото срещите са за кратко и често през нощта. Това, обаче не е толкова важно (агути и опосум снимам по-късно със заложен край брега на реката фотокапан). След дълго и изморително ходене в джунглата по хълма Ророта, погрешка хващам за опашката силно отровната копиеглава змия (*Bothrops atrox*). Беше животно албинос, светложълтаво и затова се обърках. Бързо я пускам и сядам да се успокоя. Глупости в джунглата не бива да се правят...

Отиваме до пристанището на река Махюри, където наблюдавам интересната четириока риба (*Anableps sp.*) и госта егри скокливци (*Oxudercidae*). Червен ракояген мишелов (*Buteogallus aequinoctialis*) и американски черни лешояди (*Coragyps atratus*) позират по гърбетата и пристанищните конструкции.

Остава обаче още едно животно, което не бяхме успели да видим – ленивецът. Нямаше значение – трипръст или двупръст, с Веси искахме да срещнем тези уникални създания на природата. Последната нощ излизам и като по чудо, вече при изгрев, попадам на майка двупръст ленивец (*Choloepus didactylus*) с госта поотраснало малко на гърдите си! Катереше се по гумирана жица в двор на къща! Звъня по телефона и развълнувано казвам на Веси: „Ако искаш да видиш ленивец, качвай се в колата и идвай!“ Сънена и с обърната наобратно тениска, тя дойде за около пет минути и се нарадвахме на двете прекрасни животни. Благодарим ти Френска Гвиана! До скоро!

Четириока риба (*Anableps sp.*) от пристанището на река Махюри – двете горни очи гледат над водата, а другите под повърхността ѝ

Двупръстата ленивка (*Choloepus didactylus*) и малкото ѝ, които ни изпратиха от Френска Гвиана

Послеслов. След като се прибрахме, сядам да презглеждам псокоптерите, които съм събрал (не оставям материал да отлежава, любопитството ме гризе). Резултатът бе девет вида новосъобщени за Френска Гвиана, от които четири за Новия свят, както и един нов за науката. ■